

- SPIS TREŚCI -

Spis treści.....	2
Wprowadzenie	7

- Tom I -

SFERA GOSPODARCZA WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

I. Poziom rozwoju gospodarczego województwa łódzkiego – ogólna charakterystyka.....	10
1. Pozycja województwa łódzkiego w strukturze kraju – podstawowe wskaźniki makroekonomiczne	10
2. Podmioty gospodarcze województwa łódzkiego	18
3. Przedsiębiorczość mieszkańców województwa łódzkiego	25
4. Wewnętrzne regionalne zróżnicowanie rozwoju gospodarczego.....	29
II. Gospodarka województwa łódzkiego w ujęciu sektorowym	31
III. Przemysł w województwie łódzkim	49
IV. Sektor usług w województwie łódzkim	68
V. Rolnictwo w województwie łódzkim	83
1. Warunki przyrodnicze rozwoju rolnictwa.....	83
2. Struktura agrarna gospodarstw rolnych.....	86
3. Użytkowanie rolnicze gruntów	91
4. Produkcja roślinna.....	95
5. Produkcja zwierzęca.....	99
6. Wyposażenie techniczne gospodarstw	104
7. Intensywność i towarowość rolnictwa	106
8. Rynek artykułów rolnych.....	111
VI. Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w województwie łódzkim.....	115
VII. Udział województwa łódzkiego w handlu zagranicznym Polski	120
VIII. Innowacyjność przedsiębiorstw województwa łódzkiego	127
1. Nakłady na działalność innowacyjną	127
2. Informatyzacja i automatyzacja przedsiębiorstw	137
3. Ochrona własności przemysłowej.....	142

IX. Sektor B+R w województwie łódzkim	146
1. Jednostki sektora B+R.....	146
2. Nakłady na działalność badawczo-rozwojową.....	148
3. Zatrudnienie w sektorze B+R.....	162
4. Jednostki B+R według PKD w województwie łódzkim	166
X. Potencjał akademicki województwa łódzkiego	169
1. Sieć i struktura szkół wyższych	169
2. Dynamika zmian liczby studentów	176
3. Typy i kierunki kształcenia w województwie łódzkim	182
4. Pracownicy akademicy	186
5. Sytuacja materialno - bytowa studentów	192
6. Aktywność edukacyjna w województwie łódzkim	195
XI. Instytucje wspierania przedsiębiorczości w województwie łódzkim.....	200
XII. Sytuacja finansowa jednostek samorządu terytorialnego województwa łódzkiego.....	225

- Tom II -

SFERA SPOŁECZNA WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

I. Sytuacja demograficzna województwa łódzkiego	249
1. Stan i struktura ludności w województwie łódzkim.....	249
2. Prognoza demograficzna do 2030 r.....	269
II. Rynek pracy w województwie łódzkim	275
1. Stan i struktura rynku pracy	275
1.1. Uwarunkowania demograficzne rynku pracy.....	275
1.2. Popyt na pracę	283
1.3. Sytuacja na rynku pracy w województwie łódzkim	289
2. Bezrobocie w województwie łódzkim	296
2.1. Dynamika bezrobocia.....	296
2.2. Struktura bezrobocia według wybranych kategorii.....	299
2.3. Napływy i odpływy z bezrobocia.....	307
2.4. Struktura bezrobotnych w województwie łódzkim na tle Polski	310
3. Uwarunkowania i główne problemy rynku pracy w województwie łódzkim.....	319
III. Zagrożenia społeczne w województwie łódzkim	323
1. Bieda w Polsce	325
2. Charakterystyka biedy w województwie łódzkim	328
2.1. Rozmieszczenie biedy w Łódzkiem – koncentracja biednych.....	328
2.2. Bieda dzieci a bieda dorosłych – juvenilizacja biedy w Łódzkiem.....	333
2.3. Bieda kobiet a bieda mężczyzn – feminizacja biedy.....	341
2.4. Bieda krótkotrwała a bieda „z korzeniami” – utrwalająca się bieda	345
3. Zasięg biedy w Łódzkiem na tle innych województw	351
4. Ubóstwo w województwie łódzkim – podsumowanie	360

IV. Pomoc społeczna w województwie łódzkim	364
1. Instytucje pomocy społecznej	365
2. Zatrudnienie w jednostkach pomocy społecznej w województwie łódzkim.....	366
3. Infrastruktura socjalna w województwie łódzkim – typy instytucji i ich rozmieszczenie	369
4. Struktura świadczeń pomocy społecznej w województwie łódzkim	376
5. Gminna pomoc środowiskowa w województwie łódzkim.....	378
6. Władze gminy wobec problemu biedy.....	388
7. Otoczenie lokalne pomocy społecznej	391
V. System ochrony zdrowia w województwie łódzkim	397
1. Stan zdrowotny mieszkańców województwa łódzkiego	397
2. Niepełnosprawność	406
3. Infrastruktura ochrony zdrowia.....	407
VI. System edukacji w województwie łódzkim	431
1. System wychowania przedszkolnego.....	432
2. Szkolnictwo podstawowe.....	438
3. Szkolnictwo gimnazjalne	447
4. Szkolnictwo średnie	454
5. Szkolnictwo policealne	465
6. Ośrodki szkolno - wychowawcze i inne placówki edukacyjne	470
VII. Baza kulturalna województwa łódzkiego	478
1. Imprezy kulturalne	478
2. Zabytki architektury.....	480
3. Biblioteki.....	484
4. Kina.....	491
5. Teatry i instytucje muzyczne	496
6. Muzea, galerie i salony sztuki.....	499
VIII. Mieszkalnictwo w województwie łódzkim	510
1. Wielkość i struktura zasobów mieszkaniowych.....	510
2. Standard mieszkań w województwie łódzkim	528
3. Zadłużenie mieszkań w województwie łódzkim.....	534
IX. Bezpieczeństwo i instytucje porządku publicznego w województwie łódzkim	540
1. Przestępczość w województwie łódzkim	540
2. Bezpieczeństwo ruchu drogowego.....	543
3. Stan bezpieczeństwa na imprezach masowych	545
4. Jednostki porządku publicznego	547

- Tom III -

**SFERA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA
WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO**

I. Położenie i ogólne uwarunkowania rozwoju systemu osadniczego województwa łódzkiego	550
II. Środowisko przyrodnicze województwa łódzkiego	556
1. Zróżnicowanie środowiska przyrodniczego	556
2. Stan środowiska przyrodniczego województwa łódzkiego	569
3. Ochrona i kształtowanie środowiska przyrodniczego	601
III. Dostępność komunikacyjna województwa łódzkiego	608
1. Położenie komunikacyjne województwa łódzkiego	608
2. Województwo łódzkie w systemie powiązań międzynarodowych	610
3. Województwo łódzkie w systemie powiązań krajowych	614
4. System wewnątrzregionalnych powiązań i połączeń komunikacyjnych	625
5. Komunikacja lotnicza	632
6. Telekomunikacja i informatyzacja	633
IV. Łódzki Obszar Metropolitalny	647
1. Historyczne uwarunkowania ŁOM	647
2. Struktura hierarchiczna podsystemu osadniczego ŁOM	653
3. Cechy demograficzne obszaru metropolitalnego	655
4. Funkcje gospodarcze podsystemu osadniczego ŁOM	659
5. Zasoby mieszkaniowe i infrastruktura społeczna	664
V. Miejski podsystem osadniczy	671
1. Sieć i rozmieszczenie miast	671
2. Struktura wielkości miast	674
3. Sytuacja demograficzna miast	675
4. Gospodarka miast	686
5. Zasoby mieszkaniowe i infrastruktura społeczna miast	692
6. Rewitalizacja w miastach województwa łódzkiego	701
VI. Wiejski system osadniczy	710
1. Sieć osadnicza obszarów wiejskich	710
2. Potencjał demograficzny obszarów wiejskich	713
3. Sytuacja gospodarcza obszarów wiejskich	719
4. Zagospodarowanie infrastrukturalne obszarów wiejskich	724
VII. Sytuacja energetyczna województwa łódzkiego	730
1. Produkcja i dystrybucja energii elektrycznej	730
2. Struktura zużycia energii w województwie	737

- Tom IV -

**GŁÓWNE PROBLEMY I TENDENCJE ROZWOJU
WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO**

I. Pozycja województwa łódzkiego w przestrzeni europejskiej.....	743
II. Główne problemy rozwoju województwa łódzkiego	767
1. Główne problemy gospodarcze województwa łódzkiego	767
2. Główne problemy społeczne województwa łódzkiego	777
3. Główne problemy sfery funkcjonalno - przestrzennej województwa łódzkiego	783
III. Tendencje w rozwoju województwa łódzkiego	787

WPROWADZENIE

Najbliższe kilkanaście lat to ważny okres dla województwa i jego stolicy. Aby w znaczący sposób podnieść rangę regionu, poprawić warunki życia jego ludności, konkurencyjność i atrakcyjność lokalizacyjną należy prowadzić planowe, systematyczne oraz skoordynowane działania w skali całego województwa. Wymagać to będzie skutecznego i efektywnego sterowania rozwojem regionu, zapewniającego sprawność działania oraz zdolność do szybkiego reagowania na zmienne sytuacje i nowe zjawiska społeczno-gospodarcze, połączone z konsekwentnym dążeniem do wytyczania długookresowych i realistycznie określonych celów rozwojowych. Priorytetowymi działaniami winny stać się przedsięwzięcia zmierzające do likwidacji barier i dysproporcji rozwojowych, które dotychczas hamowały lub wręcz uniemożliwiały rozwój.

Dokumentem określającym politykę władz jest strategia rozwoju będąca koncepcją świadomego i systemowego sterowania rozwojem województwa. Prezentowane opracowanie stanowi pierwszą, diagnostyczną część takiego dokumentu przygotowanego na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi. Pokazuje on aktualną sytuację i pozycję województwa oraz najważniejsze problemy związane z przekształceniami strukturalnymi i tendencjami rozwoju gospodarczego, społecznego i przestrzennego. Jednocześnie stanowi on materiał do dyskusji na temat wykorzystania w przyszłości szans oraz ograniczania zagrożeń i barier rozwojowych oraz podstawę dla opracowania strategii rozwoju województwa.

Diagnoza składa się z czterech tomów, których układ wynika z jednej strony z logiki prowadzonej analizy, z drugiej zaś z zakresu prac określonych przez Zleceniodawcę.

Pierwszy tom poświęcony jest sytuacji gospodarczej regionu. Rozpoczyna go ogólna charakterystyka rozwoju województwa oraz jego pozycja w kraju. Obok analizy typowych dla tej sfery działalności zagadnień jak: sytuacja przemysłu, rolnictwa, usług i finansów jednostek samorządowych zajęto się również potencjałem akademickim województwa oraz sektorem B+R, jako jednych z najważniejszych czynników konkurencyjności regionów i podstawy do budowania gospodarki opartej na wiedzy.

Tom drugi dotyczy prezentacji problemów zaliczanych do sfery społecznej, takich jak: ochrona zdrowia, edukacja, kultura, bezpieczeństwo publiczne i mieszkalnictwo. Zawiera ona również analizy demograficzne, rynku pracy, zagrożeń wynikających z ubóstwa i biedy oraz związaną z tym pomocą społeczną.

W tomie trzecim, zatytułowanym „Sfera funkcjonalno - przestrzenna” znajdują się analizy dotyczące stanu, ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego oraz charakterystyki miejskiego i wiejskiego systemu osadniczego oraz Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego. W ramach tej tematyki oceniono również dostępność komunikacyjną i sytuację energetyczną województwa.

Tom czwarty jest częścią podsumowującą wcześniejsze badania i analizy. W kontekście sytuacji i pozycji województwa w przestrzeni europejskiej Autorzy przedstawili najważniejsze problemy determinujące taką a nie inną charakterystykę regionu łódzkiego oraz tendencje jego przyszłego rozwoju.

Prezentowana tu diagnoza jest opracowaniem zbiorowym, efektem pracy grupy 15 osób w skład, której wchodził:

dr hab. Aleksandra Jewtuchowicz – kierownik Zespołu

prof. dr hab. Elżbieta Kryńska

prof. dr hab. Wielisława Warzywoda-Kruszyńska

prof. dr hab. Jolanta Grotowska - Leder

dr hab. Andrzej Suliborski

dr Jerzy Krzyszkowski

dr Danuta Walkiewicz

dr Monika Słupińska

dr Zbigniew Przygodzki

mgr Marcin Feltynowski

mgr Mariusz Sokołowicz

mgr Marcin Wójcik

mgr Agnieszka Rzeńca

Analizy poszczególnych problemów i wnioski z nich wynikające były przedmiotem dyskusji w trakcie zorganizowanych w tym celu spotkań członków Zespołu. Dużą pomocą w zakresie dokumentacji i materiałów źródłowych służyli pracownicy Departamentu Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi. Poza tym osobą, która wsparła merytorycznie i organizacyjnie prace nad diagnozą i w dużej mierze przyczyniła się do takiego jej kształtu i układu była dr Aleksandra Nowakowska, pracownik Instytutu Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Łódzkiego.

Podstawowe trudności, na jakie napotkał Zespół, wynikały z jakości wielu informacji statystycznych oraz ich niskiej spójności uniemożliwiającej porównania w dłuższych

okresach. Brak pełnej bazy statystycznej opracowanej według jednolitych kryteriów i dla jednakowych przedziałów czasowych, zmuszał w wielu przypadkach do korzystania z informacji dotyczących tylko fragmentów analizowanych zjawisk i procesów, opracowanych na podstawie różnych kryteriów i dla różnego czasu. To spowodowało, że w kilku miejscach opracowania mogą wystąpić pewne nieścisłości i nieco różniące się informacje.

Podstawę do analizy większości zjawisk stanowiły dokumenty udostępnione przez Departament Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi. Do najważniejszych należała diagnoza opracowana w 1999 r. przez zespół w składzie: S. Krajewski, A. Jewtuchowicz, W. Musiał i A. Suliborski dla potrzeb strategii rozwoju województwa łódzkiego. Wykorzystane zostały również materiały i dokumenty przygotowane m.in. przez: Urząd Statystyczny w Łodzi, Główny Urząd Statystyczny w Warszawie, Wojewódzki Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Łodzi, Łódzką Agencję Rozwoju Regionalnego, Biuro Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego, Regionalne Izby Obrachunkowe, Eurostat.

Diagnoza zawiera prezentację najważniejszych problemów charakteryzujących sytuację gospodarczą, społeczną i środowiskową województwa. Świadomie pominięto w niej wiele wątków i spraw szczegółowych, które mogą być ważne dla określenia społeczności lokalnych, ale nie wywierają istotnego wpływu na bieg wydarzeń w skali całego województwa. Dotyczy to także skrótego potraktowania problemów ważnych, ale o takim charakterze, który powoduje, że mogą być względnie łatwo rozwiązywane przez samoczynnie działające mechanizmy rynkowe, bez potrzeby ingerencji władz samorządowych lub rządowych.